

Návrhy na popularizaci Dark Tourismu v Jeseníkách

Tato část bakalářské práce je zaměřena na návrhy, které by měly vést ke zviditelnění lokalit temné turistiky v oblasti Jeseníků a na Rýmařovsku. Návrhy vycházejí z výsledků marketingového průzkumu. Cílem produktu je poodhalit temnou historii oblasti, zaujmout a přilákat nové návštěvníky. Kapitola je rozdělena na dvě části. První je věnována hlavnímu produktu, tedy odhalení osudu místní německé menšiny po 2. světové válce. Druhá část je věnována lokalitám temné turistiky z celé oblasti Jeseníků, ať už poznamenaných válkou, nehodami, nebo jinými tragickými událostmi.

4.1 Informační článek na internetových stránkách muzea Rýmařov

Jak již bylo nastíněno v předchozí kapitole, k popularizaci temné turistiky bude použito rozšíření webových stránek muzea a informačního centra v Rýmařově. Další možností jsou tištěné materiály, jako brožury a letáky, dostupné na informačních centrech, v místech atraktivit cestovního ruchu atd. Od této možnosti bylo upuštěno z několika důvodů. Prvním důvodem je finanční náročnost a nutnost tisku velkého množství letáků. Druhým důvodem je výsledek výzkumu, který ukázal, že nejčastěji používaným zdrojem novinek na trhu cestovního ruchu je právě internet. Jedná se tedy o produkt marketingového tipu s cílem zvýšit povědomí o oblasti a počet návštěvníků v ní.

Na webové stránky muzea a IC Rýmařov bude umístěn článek o poválečném odsunu Německého obyvatelstva ze zdejší oblasti, vycházející z výzkumu místních historiků. Pro zajímavost bude pod článkem umístěn odkaz na 4. kapitolu bakalářské práce. Kompletní článek je uveden v příloze č. 3. a na internetových stránkách muzea a informačního centra v Rýmařově bude umístěn v polovině května 2017.

4.2 Lokality temné turistiky v oblasti Jeseníků

Lokalita, kterou se práce zabývá, byla v průběhu historie svědkem mnoha událostí, a proto zde můžeme najít velké množství míst nějakým způsobem negativně poznamenaných. Postupně se kapitola zabývá tématy temné turistiky, jako je inkvizice, holocaust, přírodní katastrofy, nešťastné události atd. Především témata inkvizice a zajateckých táborů nabízí množství informací, protože Jeseníky byly nejvíce poznamenány událostmi právě tohoto typu.

4.2.1 Inkvizice na Jesenicku a Šumpersku

Mezi nejstrašnější události historie naší země bezesporu patří středověké hony na čarodějnice, které patřily k nejkrutějším v Evropě. Praktiky krutých inkvizitorů, kteří jako příručku použili knihu *Malleus Maleficarum* popsal ve svém románu V. Kaplický. Ten však popsal pouze procesy Šumperské, a tak o jejich Jesenickém ekvivalentu mnoho lidí neví. Přitom Jesenické procesy byly dle literatury ještě krvavější, než ty Šumperské a také jim padlo za obětí víc nevinných lidí, jejichž smrt posloužila pouze k obohacení místní šlechty a inkvizitorů. V této podkapitole se tedy věnuji událostem z let 1639 – 1696, kdy se tyto kruté události odehrály.¹ V textu se vyhýbám politickým důvodům k těmto nelidským činům.

Inkvizice na Jesenicku

Tato vlna pronásledování se odehrála na Frývaldovsku, dnešním Jesenicku, v letech 1639 – 1651 a zasáhla značnou část tehdejšího nízkého knížectví. Během těchto dvanácti let bylo upáleno až 242 osob, z toho velká část právě v Jeseníku, kde tento osud postihl 102 nevinných lidí. Dalším místem upalování čarodějnic byly Zlaté Hory, Mikulovice či dnes již polské Hlucholazy.

Tabulka č. 3. Místa postižená inkvizicí a počet obětí

Místo	Počet obětí
Jeseník	102
Zlaté Hory	85
Mikulovice	22
Hlucholazy	22

Zdroj: ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice*. Praha: Svoboda, 1986.

V samotné Nise, která byla v té době sídelním městem celého knížectví, přišel tamní magistrát s poněkud drastickým opatřením. V roce 1639 zde začala výstavba pece, ve které měly být po šesti až osmi upalovány ženy, usvědčené z čarodějnictví a například v roce 1651 zde bylo upáleno 42 žen.²

Jak jsem již napsal, jedním z důvodů k těmto činům bylo obohacování tamní šlechty. Například po upálení 11 žen ve Zlatých horách museli pozůstalí zaplatit 425 tolarů, z čehož polovinu dostal místní biskup. Z dalšího záznamu víme, že v roce 1641 činil příjem po exekuci

¹ Zdroj: ŠINDELÁŘ, B. *Hon na čarodějnice*. Praha: Svoboda, 1986. str. 171 - 187

² Zdroj: ŠINDELÁŘ, B. *Hon na čarodějnice*. Praha: Svoboda, 1986. str. 171 - 187

16 čarodějnic 490 tolarů, z čehož 436 připadlo knížeti a biskupovi. Zbytek byl odměnou pro kata, který inkasoval 6 tolarů za každou popravenou osobu.

Další vlna honu na čarodějnice se zvedla krátce poté, co švédské okupační armády vyklidily v roce 1650 území Koruny české a trvaly až do roku 1684. První obětí byla Voršila Schnurzlová ze Širokého Brodu. Díky osvědčeným technikám mučení vynutili inkvizitoři na této ženě jména jejích spoluvinic, čímž byl spuštěn kolotoč mučení a udávání dalších osob pod nátlakem tortury. Díky tomu bylo v Jeseníku během jediného měsíce upáleno 20 žen. Ještě hrůznější byl měsíc září téhož roku, tedy 1651, kdy bylo upáleno 32 osob, včetně jednoho muže. Rok 1651 byl tragický také pro Zlaté Hory, kde během necelých 5 měsíců popravili 54 lidí, především žen. Během těchto více než 30 let padlo za obětí procesům na dvě stovky odsouzenců. Nutno také podotknout, že těchto procesů se zúčastnil rodák ze Zlatých Hor, Jindřich Boblig z Edelstadtu, tedy hlavní aktér pozdějších procesů na Šumpersku.³

V dnešní době si tyto procesy můžeme připomenout na několika místech. Prvním je Městské muzeum ve Zlatých Horách se stálou expozicí čarodějnických procesů. Druhým místem je Vlastivědné muzeum Jesenicka v Jeseníku.

Městské muzeum Zlaté Hory:

V tomto muzeu se nachází expozice čarodějnických procesů, připomínající zdejší události.

Tabulka č. 4. Informace o Městském muzeu Zlaté Hory

Vstupné do muzea	Provozní doba	Adresa
Dospělí – 30 Kč Děti od 6 let a studenti – 20 Kč Děti do 6 let - zdarma	Listopad, Únor - Duben Út – Pá 09:00 - 16:00 Květen – Červen a Září – Říjen Út–Pá 09:00 - 16:00 Červenec, Srpen Po–Pá 09:00 - 17:00 So–Ne 10:00 - 16:00	Městské muzeum náměstí Svobody 94 793 76 Zlaté Hory

Zdroj: <http://www.zlatehory.cz/mestske-muzeum/d-305493/p1=36168>

Vlastivědné muzeum Jesenicka v Jeseníku

³ Zdroj: ŠINDELÁŘ, B. *Hon na čarodějnice*. Praha: Svoboda, 1986. str. 171 - 187

Zde se nachází stálá expozice „Po stopách čarodějnických procesů“, za kterou získalo muzeum 2. místo v národní soutěži muzeí.

Tabulka č. 5. Informace o Vlastivědném muzeu Jesenicka

Vstupné do muzea	Provozní doba	Adresa
Dospělí – 70 Kč Senioři nad 60 let, děti 12 – 18 let, studenti – 35 Kč	Leden – Červen Út – Ne – 09:00 – 17:00 Červenec – Srpen Po – Ne – 09:00 – 17:00 Září – Prosinec Út – Ne – 09:00 – 17:00	Vlastivědné muzeum Jesenicka, p. o. Zámecké náměstí 1 790 01 Jeseník

Zdroj: <http://www.muzeum.jesenik.net/otviraci/text.htm>

V okolí těchto měst můžeme najít i další připomínky procesů, jako je například pomník obětem čarodějnických procesů v Jeseníku po pravé straně ulice Priessnitzova, směrem na Lázně Jeseník, nebo skalní útvar Petrovi kameny, kde se údajně čarodějnice slétaly na sabaty.

Inkvizice na Šumpersku

Tento hon na čarodějnice se odehrál v letech 1678 – 1696 a do dnešního povědomí se dostal především díky románu V. Kaplického a jeho filmového zpracování z roku 1969. První obětí, po které následovalo mnoho dalších, byla Marie Schuhová z Vernířovic. Ta byla souzena za ukradenou hostii, což místní farář ohlásil vrchnosti, která si tento čin vysvětlila jako čarodějnictví. Do Velkých Losin byl zavolán inkvizitor Jindřich Boblig z Edelstadtu, který měl již téměř 40 letou praxi s pronásledováním čarodějnic na Jesenicku. Původně se tehdejší hraběnce nezamlouvala představa fyzického mučení, ta však změnila názor po tom, co jí Boblig pomocí lživých slibů o objasnění předčasného úmrtí jejího bratra přesvědčil. Od té doby bylo mušení používáno bez jakýchkoliv omezení.

Boblig však nehodlal na Losinském panství zůstat dlouho, protože bohatství, které by mohl získat v nedalekém Šumperku, bylo lákavější, než výnosy z procesů v Losinách, kde žili především chudí sedláci.⁴

První upálení proběhlo 7. srpna 1679, kdy byly upáleny 4 ženy. Vzápětí následovala další vyšetřování, které pod nátlakem mučidel a intrik inkvizitora ukázalo již na řadu vážených měšťanů ze Šumperka. Tam byl poté 21. prosince 1679 zřízen samostatný inkviziční tribunál. Od té doby Boblig cestoval mezi Šumperkem a Losinami, kde souběžně probíhaly procesy, které se ovšem neobešly bez incidentů, díky kterým místní faráři začali pochybovat o

⁴ Zdroj: ŠINDELÁŘ, B. *Hon na čarodějnice*. Praha: Svoboda, 1986. str. 187 - 210

pravdivosti přiznání obviněných žen. Ty se při posledních zpovědích přiznávaly k tomu, že pod nátlakem mučení označily za čarodějnice nevinné. Proto se Boblig rozhodl zbavit i těchto, nyní proti němu vystupujících, farářů, jako byl například rýmařovský farář Bapst. Ten, jelikož si byl vědom, jaké mu hrozí nebezpečí, protože jeho matka byla za Bobligovi účasti upálena v Jeseníku, uprchl ze země.

Díky intrikám se podařilo obvinít ženu nejzámožnějšího měšťana Marii Sattlerovou, která pod nátlakem mučidel spustila lavinu obvinění proti šumperským zámožným rodinám a také duchovním, kteří stáli v cestě Bobligovu obohacování. Obvinění se často přiznávali k nejabsurdnějším činům, jako byly čarodějnické sabaty na Petrových kamenech, incest atd. Tomu se nevyhnul ani místními obyvateli vážený děkan Lautner, který dle křivých výpovědí, kterých nakonec bylo 36, skládal černé mše na Petrových Kamenech a výslechům odolával dlouhých 5 let. Poprava proběhla 18. září 1685 v Mohelnici, kde byl Lautner po celou dobu vězněn. Lautnerova poprava v Mohelnici přilákala na tu dobu neuvěřitelné množství lidí. Sešlo se zde až na 20 000 „diváků“, přičemž zde byli přítomni lidé až z Říma. K popravě byl Lautner doveden v zuboženém stavu, zarostlý a špinavý, aby v přihlížejících vzbudil odpor a vypadal vskutku jako ďáblův služebník. Předtím však musel být degradován z jeho kněžské funkce, což bylo provedeno cihlou, kterou mu vydrhli posvěcená místa na hlavě a rukou. Při popravě mu byl na krk pověšen pytel se střelným prachem, který mu měl usnadnit odchod, avšak výbuch ho pouze poranil, tudíž trpěl až do úplného konce.

Ještě přes deset let po Lautnerově smrti pronásledoval a upaloval Boblig zámožné měšťany obviněné z čarodějnictví, avšak těchto zámožných lidí již po dlouhých letech poprav začínalo ubývat a také se začínal projevovat rostoucí hospodářský úpadek Šumperka.⁵ Díky pověsti města jako „čarodějnického hnízda“ s ním ostatní města odmítala obchodovat a místním obyvatelům nebyly poskytovány úvěry z obavy, aby neskončili na hranici a dluh tak zůstal nesplacen. Tohle všechno pak nutně vedlo k nedůvěře k Bobligově činnosti. Konec tomuto pronásledování nevinných za účelem obohacení se učinil až v roce 1696 kníže z Lichtenštejna, který si uvědomil hospodářskou škodlivost inkvizitorova počínání pro kraj. Během těchto 16 let dal Boblig popravít na 100 osob, především žen, avšak i nemálo mužů. V Šumperku to bylo 48 obětí, z toho 21 mužů.⁶ V porovnání s procesi Jesenickými si ty Šumperské vyžádaly sice méně obětí, ale ve světě vzbudily mnohem větší ohlas, především díky upálení nevinného římskokatolického duchovního.⁷

⁵ Zdroj: ŠINDELÁŘ, B. *Hon na čarodějnice*. Praha: Svoboda, 1986. str. 187 - 210

⁶ Zdroj: ŠINDELÁŘ, B. *Hon na čarodějnice*. Praha: Svoboda, 1986. str. 187 - 210

⁷ Zdroj: ŠINDELÁŘ, B. *Hon na čarodějnice*. Praha: Svoboda, 1986. str. 187 - 210

Tyto události si můžeme připomenout na Zámku v Losinách, v expozici čarodějnických procesů v Šumperku a na dalších místech. V mohelnickém parku například najdeme památník věnovaný děkanu Lautnerovi. Napříč Hrubým Jeseníkem vede také naučná cyklostezka zvaná čarodějnická.

Zámek Velké Losiny

V tomto pozdně renesančním zámku si může návštěvník vybrat celkem ze tří prohlídkových okruhů: Žerotínové na Losinách, Liechtensteinové na Losinách a bezbariérová prohlídka zámku formou videoprojekce.⁸

Tabulka č. 6. Informace o Státním zámku Velké Losiny

Vstupné	Provozní doba	Adresa
Dospělí – 80 – 110 Kč Děti, studenti, senioři – 60 - 80 Kč	Leden – Březen – zavřeno Duben – So, Ne – 09:00 – 15:00 Květen, Září–Út - Ne – 09:00-16:00 Říjen – So- Ne – 09:00 – 15:00	Státní zámek Velké Losiny Zámecká 268 Velké Losiny 788 15

Zdroj: <https://www.zamek-losiny.cz/cs/informace-pro-navstevniky>

Expozice čarodějnické procesy Šumperk

Tabulka č. 7. Expozice čarodějnických procesů Šumperk

Vstupné	Provozní doba	Adresa
Dospělí – 30 Kč Děti (6 – 15 let) – 10 Kč Studenti, senioři – 20 Kč	Červen, Září – Po – Ne – 09:00 – 15:00 Červenec, Srpen – Po-Ne – 09:00-17:00	Kladská 1 Šumperk 787 01

Zdroj: <http://www.sumperk.cz/dr-cs/3149-expozice-carodejnicke-procesy.html>

Čarodějnická cyklotrasa

⁸ *Prohlídkové okruhy* [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: <https://www.zamek-losiny.cz/cs/informace-pro-navstevniky/prohlidkove-okruhy>

Tato tematická stezka je rozdělena na dvě části a je 138 km dlouhá. Stezka vede přes všechna důležitá místa spojená s procesy a odkrývá tak jejich historii. Stezka začíná v Mohelnici a pokračuje na Mírov, Šumperk, Rapotín, Velké Losiny, Sobotín, Vernířovice a Červenohorské sedlo. Zde začíná druhá část, která vede do Domašova, Jeseníku, České Vsi a Zlatých Hor. Trasa se skládá z celkem dvaceti zastávek, u kterých můžeme najít pamětní desky, nebo pomníčky připomínající místní události.⁹

4.2.2 Zajatecké a koncentrační tábory

Tato podkapitola se věnuje především zajateckým táborům, které byly v této oblasti vybudovány Německou armádou za 2. světové války. Do těchto táborů byli nahnáni všichni, kterých se nacistický režim potřeboval zbavit, nebo je bylo potřeba izolovat. Na území Jeseníků sice nenajdeme žádný tábor velikostí srovnatelný například s Terezínem, ale díky odlehlosti kraje zde bylo rozeseto velké množství malých pracovních a zajateckých táborů. Největší tábor v této lokalitě se nacházel ve Vidnavě, v bývalém teologickém semináři. Koncem září 1940 zde bylo umístěno asi 600 francouzských důstojníků a 100 vojáků.

Podle údajů se v prvních třech letech války nacházelo na Jesenicku zhruba 40 zajateckých táborů, které byly schopny pojmout na 3000 zajatců, a v průběhu války jimi prošlo na 6000 lidí. Největší část z toho tvořili sovětské občany, poté Angličané a Francouzi a nakonec Poláci.¹⁰ Největší počet lidí byl nasazen na práci v lesích, kamenolomech a v kamenických dílnách, přičemž se s různými skupinami zajatců zacházelo jiným způsobem. Například s Angličany nacisté zacházeli nejlépe a podle mezinárodních dohod, s nadějí, že by byla možná dohoda mezi oběma státy proti Sovětskému svazu. Naopak s Poláky a se Sověty se zacházelo nejhůř a jejich život se moc nelišil od života v koncentračním táboře. Nacisté z nich měli dostat maximální pracovní výsledky za co nejnižší náklady. Strava tedy byla ubohá stejně jako oblečení a zdravotní stav zajatců. Zajatci trpěli střevními, žaludečními a plicními chorobami a ztráty na životech byly zejména mezi Sověty.¹¹

Do dnešní doby se dochovalo v Jesenických a Javornických lesích jen málo staveb a stop po těchto táborech. Většinou jde o zbytky základů nebo objekty upravené na lesní chaty, avšak pro ty, kteří se o toto téma zajímají, jsou k dispozici turistické informační tabule rozmístěné na místech tohoto lidského utrpení po celém Jesenicku a Javornicku.

⁹ Čarodějnická cyklotrasa [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: <http://www.rymarovsko.cz/naucne-stezky/231-arodnjicka-cyklotrasa.html>

¹⁰ Zdroj: Řízený rozhovor s panem Rudolfem Zuberem. 2. 3. 2017

¹¹ Zdroj: Řízený rozhovor s panem Rudolfem Zuberem. 2. 3. 2017

Jednotlivé tábory, jejich umístění, počty vězňů a jejich národnosti jsou vypsány v níže přiložené tabulce.

Tabulka č. 8. Zajatecké tábory na Jesenicku v období 2. sv. války

Tábor	Kapacita tábora	Národnost vězňů
Adolfovice	180 – 200	Anglie, Francie, Sovětský svaz
Bernartice	50	
Bílá Voda	35	Francie, Polsko, Sovětský svaz
Černá Voda	30	Francie
Česká Ves	60	Anglie, Sovětský svaz
Dolní Červená Voda	25 – 35	Sovětský svaz
Dolní Údolí	20	Sovětský svaz
Domašov	180	Sovětský svaz
Heřmanovice	45	Francie
Horní Heřmanice	15 – 25	Sovětský svaz
Horní Lipová	30	Sovětský svaz
Javorník – stará věznice	30	Francie, Sovětský svaz
Jeseník	30	Anglie
Kobylá	22	Sovětský svaz
Mikulovice	100	Převážně Anglie
Nová Červená Voda	120	Francie, Sovětský svaz
Nýznerov	100	Anglie, Sovětský svaz
Písečná	90	Anglie, Sovětský svaz
Rejvíz	200	Anglie, Sovětský svaz
Skorošice	100	Anglie, Francie
Stará Červená Voda	20	Anglie
Supíkovice	160	Anglie, Sovětský Svaz
Vápenná	120	Anglie
Vidnava	800	Francie (důstojníci)
Velká Kraš	260	Anglie, Francie, Polsko, Sovětský svaz
Zálesí	120	Polsko, Anglie
Žulová	25	Anglie

Zdroj: Řízený rozhovor s panem Rudolfem Zuberem. 2. 3. 2017

V dalších zdrojích lze nalézt doplňující informace, mnohdy doplněné o popisy táborů a způsobu života vězňů v něm. Zde jsou podrobněji popsány některé z táborů, které považuji za „nejzajímavější“.

Bílá Voda

Na okraji této obce zřídila v roce 1944 firma Telefunken, Berlín pobočku koncentračního tábora Gross Rosen. Tábor se nacházel na okraji obce severovýchodním směrem asi 350 metrů od nádraží a v šesti dřevěných a dvou zděných barácích zde žilo asi 650 židovek rumunské, polské a maďarské národnosti. Téměř všechny pracovali v muniční továrně a zlomek vězenkyň chodil na práci do lesa. V tomto táboře zemřely 4 ženy, které jsou však pohřbeny neznámo kde. Další dvě zemřely po útěku z tábora, kdy je dozorkyně SS opustily před blížící se frontou, v nemocnici v Červené Vodě.¹²

Domašov

V této obci u Bělé pod Pradědem se nacházely dva tábory poměrně větších rozměrů. První z nich byl umístěn v údolí Zaječího potoka a bydlelo v něm asi 80 ruských zajatců, které si vyžádala lesní správa od německého vojenského velitelství. V roce 1941 zde vypukla epidemie skvrnitého tyfu a podlehl jí 18 zajatců. Ti byli pohřbeni na hřbitově zřízeném nedaleko tábora. Tento hřbitov byl v roce 2012 obnoven a nyní slouží jako pietní místo k uctění památky ruských vězňů, kteří podlehl tyfu. Pro lepší orientaci zde uvádím GPS souřadnice hřbitova: Loc: 50°8'39.669"N, 17°13'1.546"E

V druhém táboře bylo umístěno až 100 ruských zajatců, a stejně jako tábor první byl i tento napaden epidemií skvrnitého tyfu. Tomu podlehl 36 vězňů a tak i zde můžeme najít lesní hřbitov.¹³ Pro orientaci opět uvádím GPS souřadnice: 50.1770289N, 17.1607869E

Dětrichov u Moravské Třebové

Dalo by se říci, že tento tábor již nepatří do oblasti Jeseníků, avšak přesto bych jej rád zmínil kvůli charakteru událostí, které se v něm odehrály. Tento tábor se od ostatních lišil tím, že fungoval jako porodnice pro těhotné vězenkyň z jiných táborů. Ten zde byl vybudován v letech 1940 – 1941 a po dohotovení sem byly převáženy ženy polské, ruské a ukrajinské národnosti. Zarážejícím faktem je, že zde podle dochovaných záznamů bylo narozeno asi 243 dětí a 88 z nich zemřelo. Ovšem dle svědectví bývalé ukrajinské vězenkyň byl počet mrtvých

¹² BUBENÍČKOVÁ, R, KUBÁTOVÁ L, MALÁ I. *Tábory utrpení a smrti*. 1. Praha: Svoboda, 1969. str. 127 - 128

¹³ BUBENÍČKOVÁ, R, KUBÁTOVÁ L, MALÁ I. *Tábory utrpení a smrti*. 1. Praha: Svoboda, 1969. str. 351

dětí daleko větší. Údajně je Němci nechávali umírat úmyslně a jejich těla byla zahrabávána v nedalekém lesíku, přičemž jich zde během jejího pobytu zemřelo několik set. V letech 1943 – 1944, kdy zde pobývala, umíralo 6 – 8 dětí denně a popisuje také, jak divocí psi vyhrabávali těla novorozeňat z mělkých hrobů a rvali se o ně. Také popisuje pokusy, které Němci prováděli na ženách i dětech. Během nich byla injekcí vstříkována do rodidel neznámá látka, po které ženy i děti umírali.¹⁴

Vzhledem k tomu, že se v oblasti nacházely převážně pracovní tábory s relativně nízkou úmrtností, je toto místo kde přišlo o život tolik nevinných dětí tím nejhorším, jaké můžeme v okolí najít. Tyto oběti také připomíná památník obětem nacismu nedaleko Děřichova. GPS souřadnice: 49.7813700N, 16.7160236E

Lomnice u Rýmařova

Na jižním okraji této obce byl na soukromém pozemku místního doktora, který uprchl před nacismem, vybudován v roce 1940 tábor pro internaci německých zběhů, avšak od roku 1941 sloužil k ubytování ruských válečných zajatců. Celkem tímto táborem prošlo 1400 zajatců, z nichž 324 zemřelo. Toto číslo svědčí o velmi špatných podmínkách v tomto táboře. Strava byla špatná, vězni byli vystaveni neustálému bytí a týrání a nuceni k namáhavé práci. Tyto životní podmínky se samozřejmě začali rychle projevovat na zdravotním stavu vězňů a objevily se u virové epidemie jako je TBC, tyfus, svrab atd. Díky tomuto rychle vzrostla úmrtnost, a zatímco v letních měsících šlo o 1 - 2 úmrtí denně, v zimě je počet mrtvých obrovský a přerůstá v epidemii. Těla zemřelých byla pohřbívána pozemku u místního hřbitova, kde dnes stojí památník obětem.¹⁵ Také v místech, kde stály baráky pro vězně, najdeme památní kámen připomínající tyto události. GPS souřadnice polohy tábora: 49.8593711N, 17.4121767E

Pro představu o podobě tábora, jeho umístění a rozmístění budov je přiložen v příloze č. 4. plán tábora.

Hroby obětí pochodů smrti z konce 2. sv. války

Když se schylovalo ke konci války, nacisté se snažili zahladit stopy po holocaustu všemi možnými prostředky. Tábory byly páleny stejně jako dokumentace o vězních, která se neměla dostat do rukou spojencům. Bohužel zajatce, kteří očekávali konec útrap, čekala ještě poslední

¹⁴ BUBENÍČKOVÁ, R, KUBÁTOVÁ L, MALÁ I. *Tábory utrpení a smrti*. 1. Praha: Svoboda, 1969. str. 238 - 240

¹⁵ BUBENÍČKOVÁ, R, KUBÁTOVÁ L, MALÁ I. *Tábory utrpení a smrti*. 1. Praha: Svoboda, 1969. str. 348 - 349

zkouška v podobě nechvalně známých pochodů smrti. V oblasti tedy najdeme několik hromadných hrobů jejich obětí a to na hřbitovech obcí Bernartice, Bílý Potok a Bílá Voda.¹⁶

Velkou zajímavostí a turistickým lákadlem je také památník válečným zajatcům na okraji obce Horní Lipová v Rychlebských horách, který je zároveň i pravoslavným kostelíkem. Návštěvník zde může nahlédnout do archivů rozdělených dle národností zajatců v místních táborech, prohlédnout si historické fotografie a dozvědět se informace o osudu těchto lidí, kteří v případě Ruských zajatců po osvobození skončili opět v pracovních táborech v jejich rodné zemi.

4.2.3 Místa nehod, přírodních katastrof a tragických událostí

Tyto místa spadají do katastrofického cestovního ruchu, který je popsán v první kapitole.

Železniční neštěstí v Karlovicích

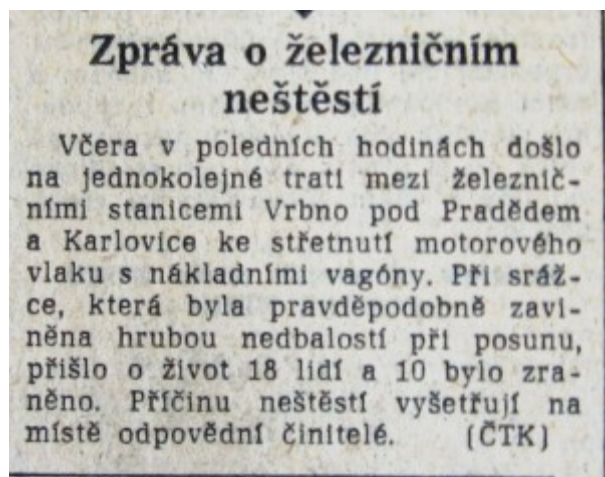
Tato nešťastná událost se stala 27. srpna 1961, když z Vrbna pod Pradědem ujely nákladní vozy naložené dlouhým dřevem a před Karlovicemi narazily do protijedoucího osobního vlaku plného cestujících. Při nárazu začal motorový vůz hořet. O život přišlo 19 lidí.

Ve zprávě ČSD pro Krajskou prokuraturu v Ostravě se píše že, prázdný ujetý vůz se nárazem nadzvedl, prorazil čelní stěnu osobního vozu a pronikl dovnitř. Nárazem byla proražena nádrž s naftou, která se rozstříkla po celém voze a okamžitě se vzňala. Vůz byl požárem zcela zničen a všichni cestující ve voze usmrceni. Vlakvedoucí společně se strojvedoucím stihli před srážkou z vlaku vyskočit. Po nárazu odpojili přívěsný vůz, ve kterém cestovalo 25 lidí, a společně s pomocí nezraněných cestujících jej odtáhli od hořícího vozu. Následkem těžkého úrazu zemřel i jeden člověk z přívěsného vozu.¹⁷

Obrázek č. 2. Zpráva o železničním neštěstí v Karlovicích

¹⁶ Klub českých turistů. *Rychlebské hory a lázně Jeseník*. 5. Praha: TRASA, 2013. ISBN 978-80-7324-371-5.

¹⁷ *Železniční neštěstí v Karlovicích* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.karlovice.estranky.cz/clanky/zajimavosti/zeleznicni-nestesti-v-karlovicich.html>

Zdroj: ČTK. Zpráva o železničním neštěstí. *Rudé Právo*. 1961, 41(233).

Povodeň červenec 1997

Tyto povodně na řece Moravě a Odře zasáhly velkou část Moravy, Slezska a také východních Čech. Odehráli se v rozmezí 4. – 29. července a v oblasti Jeseníků připravila o život jednoho člověka. Nejtragičtější byla první etapa povodně ze 4. – 8. července, kdy srážky dosáhly 512 mm. Z 23 měst a obcí okresu bylo zasaženo 22, postiženo bylo 1200 obyvatel, z toho 134 rodin s dětmi a 2650 důchodců.

Při povodni zahynula jedna žena a to v obci Písečná. Zničeny byly železniční i silniční spoje a oblast byla dosažitelná pouze vrtulníky. Okres byl také bez pitné vody, elektřiny a telefonického spojení. Celkový počet poškozených domů byl 260, z toho 25 bylo zničeno. Celkové škody na majetku způsobené povodní v oblasti byly vyčísleny na 1, 983 miliardy Kč.¹⁸

Pro představu o ničivosti povodně zde uvádím odkaz na dokumentární video umístěné na serveru YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=-WyL8aOyyeE>

4.2.4 Ostatní zajímavosti

Zde uvádím další zajímavá místa spojená s temnou turistikou v oblasti Jesenických hor.

Sedm křížů u Javorníku

¹⁸ *Povodně červenec 1997* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: https://www.edpp.cz/orpjese_historicke-povodne

Toto místo se nachází 4 km západně od města Javorník směrem na Borůvkovou horu a již po staletí zde stojí kamenný památník, v okolí známý jako „Sedm Křížů“. Do současnosti se však dochoval kříž pouze jeden.

Podle pověsti zde stálo sedm křížů na hrobech švédských důstojníků, kteří zde po prohrané bitvě spáchali sebevraždu. Důstojníci poslali přeživší vojáky pohřbít své padlé druhy, kteří byli navršeni na velkou hromadu, kterou posléze pokryli kamením. Dnes je tato vyvýšenina známá jako Mohyla Mrtvých. Po rozhodnutí ukončit své životy důstojníci naposled povečeřeli a losováním vybrali toho, který dýkou usmrtí ostatní a nakonec sám spáchá sebevraždu.¹⁹ Tento úkol nakonec padl na nejmladšího z nich. Ráno se vrátili vojáci a spatřili své velitele mrtvé. Pohřbili je a každému hrubě vytesali kamenný kříž.

Po mnoha letech se lidé rozhodli, že kříže přemístí na jiná místa a převezli je do tří různých kostelů v okolí. Šest křížů zůstalo na svých nových místech, avšak kříž z hrobu nejmladšího šlechtice, který připravil o život ostatní a nakonec sebe, se vždy přes noc záhadně vrátil na své původní místo.

Od té doby se lidé tohoto místa obávali, protože se zde děly zvláštní věci. Ozývaly se zde bubny, trumpety a hluk bojujícího vojska a podle legendy zde byly spatřeny i postavy zemřelých vojáků.²⁰

Tohle místo spojené se svou legendou je ukázkovým příkladem Ghost Tourismu, který je popsán v první kapitole této práce.

¹⁹ *Sedm Křížů* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.mestojavornik.cz/turistika/turisticke-zajimavosti/sedm-krizu/>

²⁰ *Sedm Křížů* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.mestojavornik.cz/turistika/turisticke-zajimavosti/sedm-krizu/>